O‘zbekiston Ekologik partiyasi

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY MAJLISI QONUNCHILIK PALATASI

O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining
Iqlim o‘zgarishi oqibatlarini kamaytirish va “yashil” iqtisodiyotga
o‘tishni tezlashtirish masalalari bo‘yicha komissiyasi

O‘zbekiston Ekologik partiyasi fraksiyasi

“Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot” ijtimoiy – iqtisodiy, siyosiy, ilmiy – ommabop jurnal

“YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH VA EKOLOGIK BARQAROR RIVOJLANISH BOSQICHLARIDA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI SHAKLLANTIRISHNING MUAMMO VA YECHIMLARI” Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi

2025-YIL 3-DEKABR

Republican Scientific–Practical Conference “CHALLENGES IN DEVELOPING ADVANCED ENGINEERING SCHOOLS FOR GREEN ECONOMY AND ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY”

3 DECEMBER 2025

Республиканская научно-практическая конференция «ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПЕРЕДОВЫХ ИНЖЕНЕРНЫХ ШКОЛ В РАЗВИТИИ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ И ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ»

3 ДЕКАБРЯ 2025 ГОДА

10-MAXSUS SON

Toshkent — 2025

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 245 sahifa.
2025-yil, dekabr

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir oʻrinbosari:
Karimov Norboy Gʻaniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – Oʻzbekiston doʻstlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat Gʻafforovna, pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdugʻaniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Koʻnak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoʻja oʻgʻli, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, Oʻz.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshligʻi oʻrinbosari
Ochilov Farkhod, Oʻzbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshligʻi
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil oʻgʻli, texnika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), katta oʻqituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon oʻgʻli, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor oʻgʻli, TDIU katta oʻqituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

OLIY TA'LIMDA EKO-TURIZMNI RIVOJLANTIRISH ORQALI OROLBO'YI HUDUDINING EKOLOGIK BARQARORLIGINI MUSTAHKAMLASH 8
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

"YASHIL ENERGETIKA" – O'ZBEKISTONNING YASHIL VA SOG'LOM KELAJAGI IQTISODIYOTIMIZNING YANGI DRAYVERI 11
Abdushukur Hamzayev

BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISHDA EKOLOGIK MADANIYATNING AHAMIYATI 14
Xodjayeva Mohira Mirzaxmadovna

O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISH: IQTISODIY, EKOLOGIK VA IJTIMOIY TRANSFORMATSIYA YO'NALISHLARI 17
Xofizov Baxriddin Turdievich, Raximov Oybek Raimovich

QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA 21
Muxiddin Kalonov

YASHIL IQTISODIY TRANSFORMATSIYA JARAYONIDA SOLIQ MEXANIZMLARINI MODERNIZATSIYA QILISHNING IQTISODIY AHAMIYATI 25
Xudoyqulov Sadriddin Karimovich

"YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH ASOSIDA "YASHIL O'SISHNI" TA'MINLASH: MUOMMO VA YECHIMLAR 28
Makhmudov Nosir Makhmudovich

YASHIL OBLIGATSIYALAR: IQTISODIY FAOLLIK VA HISOB YURITISHNING DOLZARB MASALALARI 32
Norboy G'anievich Karimov

O'ZBEKISTONДА "YASHIL IQTISODIYOT VA EKOLOGIK BARQAROR RIVOJLANISHDA ILG'OR MUHANDIS MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHDA EKOLOGIK TA'LIM MUAMMOLARI VA YECHIMLARI" 35
Nazarov Xolmurod

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA ILG'OR MUHANDISLIK MAKTABLARI VA TEXNOPARKLARNING AHAMIYATINI AKADEMIK TA'LIM JIHATIDAN TAKOMILLASHTIRISH 42
Sanjarbek Mirzaliyev Maxamatjon o'g'li

KO'P YILLIK DARAXTLARNI XATLOVDAN O'TKAZISH, RAQAMLASHTIRISH VA ILMIY BAHOLASH TIZIMI: EKOLOGIK MONITORING VA SHAHARNING YASHIL INFRASTRUKTURASINI BOSHQARISH UCHUN ILG'OR MODEL 44
Pirmuhamedov Ulug'bek Botirovich

MUMKIN BO'LGAN MUQOBIL SUV MANBASI SIFATIDA YOMG'IR SUVLARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI 47
Khursanov Kamol Erkinovich

HUDUDLARNING XUSUSIYATLARI ASOSIDA IJTIMOIY HIMOYA XARAJATLARINI DIFFERENSIAL MOLIYALASHTIRISH MODELINI TAKOMILLASHTIRISH 50
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li

INDUSTRIYAL SANOAT EHTIYOJLARIGA MOS, INNOVATSIYALAR YARATISHGA QODIR MUHANDISLARNI TAYYORLASHDA ILG'OR MUHANDISLIK MAKTABLARI VA "YASHIL" IQTISODIYOT INTEGRATSIYASINING STRATEGIK AHAMIYATI 53
Sherzod Qurbonov

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SUB'EKTLARINING EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH 56
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi

ENERGIYA TEJAMKOR TEXNOLOGIYALARNI JORIY QILISHDA YASHIL BUXGALTERIYANING ROLI 59
Tashmanov G'olib Davronovich

YASHIL BUXGALTERIYA VA YASHIL MOLIYANI RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK DOLZARBLIGI 63
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING IJTIMOIY-IQTISODIY TAHLILI 66
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich

QIShLOQ XO'JALIGIDA IShLAB ChIQARIShNI RIVOJLANTIRIShNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI 69
Normurodov Sarvar Norboy o'g'li

АРХИТЕКТУРНЫЕ ПРИНЦИПЫ СОЗДАНИЯ БЕЗОПАСНЫХ И ДОСТУПНЫХ ВЕЛОДОРОЖЕК В УСЛОВИЯХ ПЛОТНОЙ ГОРОДСКОЙ ЗАСТРОЙКИ В УЗБЕКИСТАНЕ. 72
Абдуллаева Ситорабону Хасанжон кизи

YASHIL MOLIYAVIY INNOVATSIYALAR VA ULARNING EKOLOGIK INFRATUZILMA MODERNIZATSIYASIDAGI ROLI 74
Tursunkulova Gulchiroy Burxonovna

РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ИНКЛЮЗИИ В ОБЕСПЕЧЕНИИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ДО 2030 ГОДА 77
Алимова Азиза Шерзотовна

SANOATDA YASHIL ENERGIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA MARKETING YONDASHUVLAR 83
Abdullaev Elyorbek Odiljon o'gli

MODA SANOATIDA YASHIL MARKETING VA ISTE'MOLCHILARNING EKOLOGIK ONGINI RIVOJLANTIRISH 87
Ahmadjonova Rayhona Jasurbek qizi

YASHIL ERP TIZIMLARINING KORXONALARDA BARQAROR RIVOJLANISH VA MARKETING SAMARADORLIGIGA TA'SIRI 91
Azizov Abdulla Abdisalamovich

OLIY TA'LIM MUASSASALARINI INNOVATSION MENEJMENT ASOSIDA YASHIL MARKETINGDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI QO'LLASH 95
Boltayeva Sitora Mirdjonovna

HUDUDLARARO IJTIMOIY TENGLIKNI TA'MINLASHDA YASHIL MARKETING INSTRUMENTLARINING AHAMIYATI 99
Ibrohimov Baxtrom Bog'dirovich

OLIY TA'LIMDA YASHIL INNOVATSIYALARNI TARG'IB QILISH ORQALI XORIJIY TALABALAR OQIMINI OSHIRISH 103
Isamuqometov Shukurullo Asotullayovich

YASHIL INNOVATSIYALAR ASOSIDA AGROMARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH VA MEVA SABZAVOT BOZORIDAGI NARX BARQARORLIGI MODELI 107
Isroilov Abdurashid Abduraxmanovich

RAQAMLI IQTISODIYOTDA MIJOZLAR BILAN YASHIL RAQAMLI ALOQALARNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI 112
Mirziyodova Gulnozaxon Ayubxon qizi

SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI BILIMLARNI BAHOLASH TIZIMLARI VA ULARNING RAQAMLI IQTISODIYOTGA MOSLASHGAN ILG'OR YONDASHUVLARI 115
Radjabov Bunyod Abduxalilovich

RAQAMLI IQTISODIYOTDA MIJOZLAR BILAN YASHIL RAQAMLI ALOQALARNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI 119
Mirziyodova Gulnozaxon Ayubxon qizi

TO'QIMACHILIK SANOATIDA SUN'IY TOLALARDAN FOYDALANISHDA BARQAROR TA'MINOT ZANJIRI BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH 122
Raximov Furqat Jalolovich

TIJORAT BANKLARIDA OMONAT HAJMINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING VOSITALARINING ROLI 126
Raximov Shoxrux Furqatovich

PAXTA TO'QIMACHILIK KLASTERLARIDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARINI JORIY ETISH VA ULARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH 130
Tadjiev Sa'dulla Muhitdinovich

QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORLARIDA YASHIL INNOVATSIYALAR ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA MARKETING STRATEGIYASINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH 134
Xudayberganov Jasur Baxodirovich

ФИНАНСОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ И МЕЖДУНАРОДНОЕ КРЕДИТОВАНИЕ В КОНТЕКСТЕ ЗЕЛЁНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА...138
Арзуманян Стелла Юрьевна
XODIMLAR FAOLIYATINI BAHOLASHDA KPI ASOSIDAGI RAQAMLI PLATFORMANI JORIY ETISHNING IQTISODIY, TASHKILIY VA TEXNOLOGIK SAMARADORLIGI...144
Shuhratov Ma'murjon Shuhrat o'g'li
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA KPI KO'RSATKICHLARINI PROGNOZLASH VA BOSHQARUV QARORLARINI QO'LLAB-QUVVATLASHNING RAQAMLI MODELI...147
Shuhratov Ma'murjon Shuhrat o'g'li
O'ZBEKISTON MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI SIFATINI OSHIRISHNING MUHIM SHARTLARI...150
Murodbek Boltaboyev
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TURIZM TARMOQLARINI SINERGETIK RIVOJLANTIRISH YO'LLARI...154
Saidova Dilfuza Abdufattohovna
TOVARLARNI ILGARI SURISHDA EKO MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH...157
Sobiroz Azizbek Avazbekovich, Erkinova Adolat Karim qizi
HAVO IFLOSLANISHINI MONITORING QILISHDA RAQAMLI VA YASHIL IQTISODIYOT O'RNI: SAMARADORLIK VA SIYOSIY QARORLAR...160
Saloxidinov Jahongir Alisher o'g'li
CHILONJIDA (ZIZIPHUS JUJUBA) O'SIMLIGINING SHAMOLGA TA'SIRI: MORFO-FIZIOLOGIK MEXANIZMLAR VA AGROEKOLOGIK ASOSLARI...163
Yakubjonova Nodiraxon Avazxon qizi
TOSHKENT SHAXRINI YASHIL MAKON (ZONA) QILISH LOYIHASI ISHLAB CHIQISH...166
Xushboqov Bobur
YASHIL ENERGETIKA ASOSIDA INTELLEKTUAL TEMIR YO'L TARMOQLARIDA ELEKTR ENERGIYANI BOSHQARISH TIZIMLARI: EKOLOGIK BARQARORLIK VA OPTIMAL INTEGRATSIYA YECHIMLARI...169
Olimjon Toirov, Shohruh Azimov
IQLIM O'ZGARISHLARI VA GLOBALLASHUV SHAROITIDA EKOLOGIK-HUQUQIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH...175
Jumanazar Xolmuminov
STATISTICAL ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING CREDIT INTEREST RATES IN COMMERCIAL BANKS...175
Abdullayev Shakhobiddin Shamsiddinovich
MAMLAKATIMIZDA JISMONIY SHAXSLARDAN OLINADIGAN DAROMAD SOLIG'I VA UNI PROGNOZ QILISH USULLARI...178
Sobirova Nigora Baxtiyor qizi
OROLBO'YI HUDUDIDA YOSHLAR TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISHDA EKOLOGIK TA'LIMNING ROLI VA INNOVATSION YONDASHUVLAR...182
Isoqulova Munisa Muhammad qizi
EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA YASHIL INNOVATSIYALAR HAMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARGA ASOSLANGAN ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR...186
Raimov Suhrob Jahongir o'g'li
TIJORAT BANKLARNING QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORI MEXANIZMLARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLAR...189
Abduganiyeva Gulzada Tolkinovna
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ORQALI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH...192
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich
AKSIZ SOLIG'IGI STAVKALARINI INDEKSATSIYA QILISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI...196
Abdulxayeva Shaxnoza Muxammadiyevna
ERKIN IQTISODIY ZONALARNING RIVOJLANISHI...199
Mamadiyev Elyor Akmalovich
АРХИТЕКТУРНО-ПРОСТРАНСТВЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ГАСТРОНОМИЧЕСКИХ УЛИЦ...202
Хаитов С.И.
DORIVOR O'SIMLIKLAR XOM ASHYOSINING IQTISODIYOTDAGI O'RNI VA AHAMIYATI...205
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li
GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA TENGSIZLIKNING KUCHAYISHI: SABABLAR VA OQIBATLAR...208
Fayziyeva Dilso'z Bahodirovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

FARG'ONA VILOYATI IJTIMOIY-IQTISODIY VA MEHNAT BOZORINING RIVOJLANISH JARAYONLARINI IQTISODIY-STATISTIK TAHLIL QILISH VA BAHOLASH....212
Mirzayeva Odina Imomnazar qizi

TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI....216
Xayitaliyev Nazirjon Yunusaliyevich

CHAKANA SAVDO KORXONASIDA BREND STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI VA ULARNING RAQOBATBARDOSHLIKKA TA'SIRI....221
Ro'zimatov Shohboz Hamdambek o'g'li

TRANSPORT VA LOGISTIKA KORXONALARIDA KORPORATIV BOSHQARUV VA MARKETING SIYOSATI....227
Qutbitdinova Moxigul Inoyatovna, Tojiyeva Maxliyoxon Jaxondir qizi

YAKKA TARTIBDAGI TADBIRKORLARNI SOLIQQA TORTISHDA MAVJUD MUAMMOLAR TAHLILI....230
Mahmadazizov Eldorjon Marifjon o'g'li

QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA SIFAT MENEJMENTI TIZIMINI SHAKLLANTIRISH....233
Achilov Ilmurad Neymatovich

SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI MOLIYAVIY TA'MINLASH VA KAPITAL TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH MASALALARI....237
Samariddin Jumayev

BOZOR MEXANIZMLARIDA RAQOBAT SIYOSATINING ROLI....240
Avazov Qodirjon Ilhomjon o'g'li, Tursunov Husniddin Tolliboyevich

BOZOR MEXANIZMLARIDA RAQOBAT SIYOSATINING ROLI

Avazov Qodirjon Ilhomjon o'g'li
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
Iqtisodiyot fakulteti talabasi

Ilmiy rahbar:
Tursunov Husniddin Tolliboyevich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
Jahon iqtisodiyoti kafedrasi katta o'qituvchi

Annotatsiya: Mazkur tezisda bozor mexanizmlarida raqobat siyosatining iqtisodiyotning sog'lom va barqaror rivojlanishidagi o'rni tahlil qilinadi. Raqobat siyosatining asosiy yo'nalishlari — monopoliya va kartellarga qarshi kurash, iqtisodiy konsentratsiyani nazorat qilish, davlat xaridlari va davlat ishtirokidagi korxonalarda raqobat muhitini ta'minlash masalalari yoritilgan. Tadqiqotda raqobatning narxlar barqarorligi, innovatsion faollik va iste'molchilar manfaatlarini himoya qilishdagi ahamiyati asoslab beriladi. Shuningdek, globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida raqobat siyosatini takomillashtirish zarurati ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: raqobat siyosati, bozor mexanizmi, monopoliya, antimonopol tartibga solish, kartel kelishuvlari, iqtisodiy konsentratsiya, innovatsiya, iste'molchi manfaatlari.

Abstract: This thesis examines the role of competition policy within market mechanisms and its importance for ensuring sustainable and healthy economic development. The study analyzes the main areas of competition policy, including anti-monopoly measures, prevention of cartel agreements, control of economic concentration, and the promotion of competition in public procurement and state-owned enterprises. The impact of competition on price stability, innovation activity, and consumer protection is substantiated. Special attention is paid to the challenges and the need for improving competition policy in the context of globalization and the development of the digital economy.

Key words: competition policy, market mechanisms, monopoly, antitrust regulation, cartel agreements, economic concentration, innovation, consumer protection.

Аннотация: В данной тезисной работе рассматривается роль конкурентной политики в механизмах рыночной экономики и её значение для устойчивого и сбалансированного экономического развития. Проанализированы основные направления конкурентной политики, включая противодействие монополиям и картельным соглашениям, контроль экономической концентрации, а также обеспечение конкуренции в сфере государственных закупок и деятельности государственных предприятий. Обосновано влияние конкуренции на стабилизацию цен, развитие инноваций и защиту интересов потребителей. Особое внимание уделено актуальности совершенствования конкурентной политики в условиях глобализации и цифровой экономики.

Ключевые слова: конкурентная политика, рыночная экономика, монополия, антимонопольное регулирование, картель, экономическая концентрация, инновации, защита прав потребителей.

KIRISH

Raqobat siyosati zamonaviy bozor iqtisodiyotining eng muhim institutsional asoslaridan biri hisoblanadi. Bozor iqtisodiyoti samarali ishlashi uchun unda erkin raqobat, teng sharoitlar, iqtisodiy subyektlarning mustaqil qaror qabul qilish imkoniyatlari va davlat tomonidan adolatli nazoratning uyg'unlashuvi talab etiladi. Raqobatning mavjudligi narxlarning sun'iy oshirilishiga yo'l qo'ymaydi, resurslarning optimal taqsimlanishini ta'minlaydi, korxonalarni innovatsiyalar kiritishga undaydi va iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi. Shu sababli raqobat siyosati iqtisodiyotning sog'lom rivojlanishida hal qiluvchi omil sifatida namoyon bo'ladi.

Bozor mexanizmlarining o'zagi bo'lgan talab va taklif o'zaro erkin to'qnashadigan, narxlar orqali resurslar taqsimlanadigan bozor tizimi tabiiy ravishda raqobatga asoslanadi. Biroq raqobat o'z holiga tashlab qo'yilganda ba'zan buzilishlar yuzaga keladi: yirik korxonalar bozorni monopollashtirib qo'yishi, kartel kelishuvlari tuzilishi,

narxlarni sun’iy boshqarish, bozordan yangi ishtirokchilarni siqib chiqarish holatlari kuzatiladi. Ana shunday vaziyatlarda raqobat siyosati — ya’ni davlatning qonunchilik, iqtisodiy va tashkiliy mexanizmlar orqali raqobatni qo‘llab-quvvatlash siyosati — muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqobat siyosatining asosiy maqsadi bozordagi raqobatni himoya qilish va rivojlantirishdir. Bunda hukumatning vazifasi bozorda kimdir yutishi yoki yutqazishini ta’minlash emas, balki barcha iqtisodiy subyektlar uchun teng sharoit yaratishdan iboratdir. Agar korxonalar samaradorlik, innovatsiya, narx va sifat bo‘yicha halol raqobat qilsa, iste’molchilar bundan yutadi, iqtisodiyot esa yanada barqaror va innovatsion yo‘nalishda rivojlanadi.

Raqobat siyosati bir nechta muhim yo‘nalishlarni qamrab oladi. Birinchi yo‘nalish — monopoliya va hukmron mavqeni suiiste’mol qilishga qarshi kurashdir. Agar biror kompaniya bozorda haddan tashqari katta ulushga ega bo‘lib qolsa, u narxlarni mustaqil belgilashi, kichik tadbirkorlarni bozordan siqib chiqarishi va iste’molchilar tanlovini cheklashi mumkin. Shu sababli antimonopoliya organlari yirik korxonalarning bozordagi xatti-harakatlarini kuzatadi hamda ularning monopol mavqeyidan noto‘g‘ri foydalanishiga yo‘l qo‘ymaydi. Bu esa bozorning barqaror va adolatli faoliyatini ta’minlaydi.

Ikkinchi muhim yo‘nalish — korxonalar o‘rtasidagi kelishuvlarning oldini olishdir. Kartel kelishuvlari narxlarni sun’iy ravishda yuqori darajada ushlab turish, bozorda yangi ishtirokchilarning paydo bo‘lishiga to‘sqinlik qilish va iste’molchilarni aldashning eng xavfli shakllaridan biridir. Raqobat siyosati aynan shunday yashirin kelishuvlarni aniqlash va ularning oldini olishga qaratilgan qat’iy qonunlar hamda mexanizmlarni joriy etadi. Ko‘plab davlatlarda kartel kelishuvlari eng og‘ir iqtisodiy jinoyatlardan biri sifatida baholanadi.

Uchinchi yo‘nalish — iqtisodiy konsentratsiyani nazorat qilishdir. Ba’zi hollarda yirik korxonalar birlashganda yoki bir kompaniya boshqasini sotib olganda bozor ulushi haddan tashqari to‘planib ketishi mumkin. Bunday holatda bozor erkinligi xavf ostida qoladi. Shu sababli yirik birlashishlar va sotib olishlar oldidan davlatning antimonopoliya organlari tomonidan ekspertiza o‘tkaziladi. Agar integratsiya iste’molchilarga zarar yetkazishi yoki raqobatni cheklashi aniqlansa, davlat bunday bitimni rad etishi yoki uni muayyan shartlar asosida tasdiqlashi mumkin.

To‘rtinchi yo‘nalish — davlat xaridlari va davlat korxonalari faoliyatida raqobatni ta’minlashdir. Davlat xaridlari iqtisodiy faoliyatning muhim qismi hisoblanadi, shuning uchun unda adolatli raqobat bo‘lishi juda muhimdir. Korrupsiya, manfaatlar to‘qnashuvi va yashirin kelishuvlar davlat xaridlarining samaradorligini pasaytiradi hamda davlat byudjetiga katta zarar yetkazadi. Shuning uchun davlat xaridlarida ochiqlik, shaffoflik va teng raqobat muhim tamoyillar hisoblanadi.

Raqobat siyosatining foydalari juda ko‘p. Birinchidan, u narxlarning adolatli bo‘lishini ta’minlaydi. Agar bozorda raqobat kuchli bo‘lsa, kompaniyalar o‘z mahsulotlarini haddan tashqari qimmat narxda sota olmaydi, chunki iste’molchilar boshqa muqobil variantlarni tanlash imkoniyatiga ega bo‘ladi. Ikkinchidan, raqobat mahsulot sifati va xizmatlar darajasining oshishiga olib keladi. Raqobat korxonalarni ustunlikka erishish uchun sifatni yaxshilashga undaydi. Uchinchidan, raqobat innovatsiyalarni rag‘batlantiradi. Bozorda o‘z o‘rnini mustahkamlashni istagan har bir korxona yangi texnologiyalar, yangi yondashuvlar va samaradorlikni oshirishga intiladi. Bu esa iqtisodiyotning umumiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Shu o‘rinda ta’kidlash joizki, raqobat siyosati faqat korxonalarni jazolash yoki cheklash siyosati emas. Aksincha, u korxonalar uchun sog‘lom muhit yaratish, ularni rivojlanishga undash va yangiliklar kiritishga rag‘batlantirishga qaratilgandir. Raqobat siyosatining pirovard maqsadi — iqtisodiyotning barqaror, samarali va inklyuziv rivojlanishini ta’minlashdir.

Bugungi globallashuv sharoitida raqobat siyosati yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Jahon boaqobat bozorlaridagi tezkor o‘zgarishlar, transmilliy kompaniyalar faoliyatining kengayishi hamda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi raqobatga oid yangi muammolarni yuzaga keltirmoqda. Masalan, raqamli platformalar ko‘plab sohalarda monopol mavqega ega bo‘lib, butun bozorni nazorat qilib qolishi mumkin. Bunday sharoitda raqobat siyosati yangi usullar, yangi qonunchilik yondashuvlari va zamonaviy nazorat mexanizmlarini talab qiladi.

Raqobat — bu ikki kishi yoki guruhning doimiy raqobatbardosh munosabatlardagi holatidir. Raqobat — bu raqobatlashayotgan ikki tomon o‘rtasidagi “bir-biriga qarshi” munosabatdir. O‘zaro munosabatlarning o‘zini ham “raqobat” deb atash mumkin yoki har bir ishtirokchi bir-biri bilan raqib bo‘ladi. Kimningdir asosiy raqibini ashaddiy raqib deb atash mumkin.

Raqobatni “aktyorlar qaysi davlatlar raqobatchilarga yetarlicha tahdid solayotganini aniqlaydigan idrokiy tasniflash jarayoni” deb ta’riflash mumkin. Raqobat bir tomonning doimiy hukmronligiga olib kelmasdan davom etishi uchun “teng tomonlar o‘rtasidagi raqobat munosabatlari” bo‘lishi kerak. Siyosatshunos Jon A. Vaskesning ta’kidlashicha, kuchlar tengligi haqiqiy raqobat mavjud bo‘lishi uchun zaruriy komponent hisoblanadi, ammo boshqalar bu elementga e’tiroz bildiradi.

Raqobat jamiyatning turli sohalarini qamrab oladi va “inson munosabatlarining barcha darajalarida ko‘p uchraydi”. Ko‘pincha do‘stlar, firmalar, sport jamoalari, maktablar va universitetlar o‘rtasida mavjud bo‘ladi.

Bundan tashqari, oilalilar, siyosatchilar, siyosiy partiyalar, etnik guruhlar, mamlakatlar va shtatlarning mintaqaviy bo'limlari har xil davomiylik va intensivlikdagi doimiy raqobatda ishtirok etadilar.

Raqobat turli tomonlar o'rtasidagi marosimlar mahsulidan rivojlanadi. Ba'zi hollarda raqobat shunchalik kuchli bo'ladiki, aktyorlar faqat o'z harakatlari bilan raqiblariga zarar yetkazishi yoki foyda keltirishi haqida tashvishlanadilar. Fransiya va Germaniya o'rtasidagi raqobat bunga tarixiy misol bo'la oladi. Ikki millat davlati mavjud bo'lgan sharoitda, Prussiya Gardes du Korpusining zobitlari urush qo'zg'atmoqchi bo'lib, 1806-yilning kuzida Berlindagi Fransiya elchixonasi zinapoyasida qilichlarini ko'tarib turishgan.

Raqobat odatda odamlar yoki guruhlar o'rtasidagi munosabatni anglatadi, bunda har biri boshqasiga qaraganda ko'proq muvaffaqiyat qozonishga intiladi. Shu bilan bir qatorda, fe'l (so'z turkumi) shaklida qo'llanilganda (Amerika ingliz tilida to compete, Britaniya ingliz tilida to compete) tenglik munosabatini ko'rsatishi mumkin.

"Raqib" so'zining kelib chiqishi o'rta fransuz va lotincha rivalis, fransuzcha rivus so'zlaridan kelib chiqqan bo'lib, bir xil ariq yoki daryodan suv ichadigan yoki undan foydalanadigan odamni anglatadi. Bu so'z ingliz tiliga taxminan 1577-yilda kirib kelgan va Uilyam Shekspirning 1623-yilda yozilgan "Veronadagi ikki janob" asarida qayd etilgan.

Jeyms Mark Boldvin 1902-yilda o'zining "Falsafa va psixologiya lug'ati" da raqobatning uchta asosiy turini aniqlagan:

— biologik raqobat;
— shaxsiy yoki ongli raqobat;
— savdo va sanoatda raqobat.

Zamonaviy tadqiqotlarning ko'pchiligi raqobatni o'rnatish uchun zarur bo'lgan o'xshashlik, yaqinlik va tarixiy omillarni aniqlaydi, boshqalari esa shafqatsiz raqib munosabatlarini mustahkamlash uchun raqobat tarixiga bo'lgan ehtiyoj kamayishi mumkinligini taxmin qiladi. Agar biror shaxs yoki tashkilotning bir nechta raqiblari bo'lsa, eng muhimini ashaddiy raqib deb atash mumkin.

Badiiy adabiyotda tez-tez takrorlanadigan qahramonlar orasida ashaddiy raqib yoki ashaddiy dushman obrazlari keng uchraydi. Biroq ashaddiy raqibni dushmandan farqlash mumkin: ikkinchisi qahramonning azaliy yoki doimiy dushmani bo'lmasligi ham mumkin, ammo uni mag'lub etib bo'lmaydigan raqib sifatida namoyon bo'ladi.

Ma'lumki, raqobat bozor mexanizmining ajralmas qismi bo'lib, iqtisodiy subyektlarni faollikka undaydi va shu orqali iqtisodiyotni harakatga keltiruvchi kuch hisoblanadi. Raqobat ayovsiz kurash bo'lgani sababli iqtisodiyotning barcha ishtirokchilarini sergak tortishga, jon saqlash uchun tinmay harakat qilishga undaydi. Jamiyatda firmalar tovar ishlab chiqaruvchi bo'lsa, xonadonlar iste'molchilardir. Shu bois ularning maqsadlari farqlanadi va shunga binoan ular raqobatda turlicha qatnashadilar.

Raqobat sharoitida "Harakatda barakat bor" degan qoida amal qiladi. Raqobat xo'jalikning barcha sohalarida mavjud bo'lgani sababli unda barcha iqtisodiy faol kishilar individual yoki firma jamoasiga birlashgan tarzda qatnashadilar. Raqobat kurashining ahamiyati shunchalik yuqoriki, usiz bozorni tasavvur qilib bo'lmaydi. Chunki u bozor iqtisodiyotining mazmuniga aylanib ketgan. Raqobat bo'lmasa, bozor iqtisodiyotini barpo etib bo'lmaydi.

Raqobat — bozorning asosiy sharti, aytish mumkinki, uning qonunidir. Bozor xo'jaligida raqobat kim bo'lishidan qat'i nazar, yaxshi ishlaganlarning yutib chiqishini bildiradi. Shu jihatdan u iqtisodiy resurslarni tejamli ishlatishga, tovar va xizmatlarni ko'plab hamda sifatli ishlab chiqarishga undaydi. Uning rag'bat kuchi faqat ishlab chiqarishning o'zini o'sishiga undash emas, balki iqtisodiy munosabatlarning ham takomillashuviga moyil etishdir.

Raqobat xo'jalik yuritishning eng samarali usullarini yuzaga keltiradi, iqtisodiy aloqalarning eng maqbulini topishga majbur qiladi. Raqobat bo'lganda firmalar bozorga o'z raqibinikidan yaxshiroq va arzonroq tovarlarni taklif etishi zarur. Buning uchun firmalar xaridorlarga ma'qul bo'ladigan yangi tovar namunalarini o'zlari yaratadilar yoki o'zgalar yaratgan tovar namunalarini ishlab chiqarish huquqlarini sotib oladilar, xarajatlarni pasaytiradilar.

Monopoliyalar narx bilan emas, balki ko'pincha sifat bilan raqobatlashadilar. Buning uchun fan-texnika yutuqlarini ishlab chiqarishga joriy etadilar. Masalan, avtomobil kompaniyalari xalqaro avtosalonlarda avtomobillarning super yangi modellarini namoyish etadilar. Ular avtomobil modelini yaratish chog'ida yangi texnikaviy g'oyalarni model konstruksiyasida amalga oshiradilar. Bu shundan darak beradiki, sifat bilan raqobatlashuv fan-texnika taraqqiyotining omiliga aylanadi.

Shuningdek, raqobat iqtisodiyot subyektlarini qat'iyan tabaqalanishiga olib keladi. Bu eng avvalo foyda miqdori, kapital miqdori, qarzni to'lash qobiliyati va nihoyat, ish haqining har xil bo'lishida ko'rinadi. Raqobatda yutib chiqqanlar iqtisodiy jihatdan kuchayib ketsa, yutqazganlar zaiflashadi, hatto xo'navayron bo'lib bankrot holiga tushadilar. Biz bilamizki, bankrot bo'lish — bu o'zining majburiyatlari va to'lovlarini bajarishga qodir bo'lmaslikdir. Bankrot bo'lgan firmalar yo'qoladi.

Iqtisodiy saralanishning ikki ziddiyatli oqibati bor. Birinchidan, o‘z ishini uddalay olmagan firmalarning sinishi, eng ishbilarmonlarni tanlab olib, iqtisodiyotni ularning ishonchli qo‘liga berish bo‘lsa; ikkinchidan, bu zo‘rlarning yanada zo‘rayib ketishi va monopoliyalashuv tendensiyasini yuzaga keltiradiki, natijada erkin raqobat cheklanib qoladi. Shu boisdan davlat o‘zining antimonopol tadbirlari bilan singan firmalar o‘rniga yangilarining paydo bo‘lishiga ko‘maklashadi, chunki korxonalar ko‘p joyda raqobat qizg‘in borishini ta’minlaydi.

Iqtisodiy sohadagi raqobatning muhimligi shundaki, ishlab chiqarish munosabatlarining subyektlari — ishlab chiqaruvchilar, iste’molchilar, tadbirkorlar, yollanma ishchilar va boshqalar — o‘rtasida qulayroq ishlab chiqarish sharoitiga ega bo‘lish, arzon ishlab chiqarish resurslari va ishchi kuchiga egalik qilish, unumliroq texnologiyalarni qo‘llash, bozorga samarali kirib borish imkoniyati uchun olib boriladigan kurashdan iboratdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqobat — bozor iqtisodiyoti ishtirokchilarining o‘z manfaatlarini yuzaga chiqarish uchun bir-biri bilan bellashuvi, ular o‘rtasidagi yuqori foyda va ko‘proq naflilikka ega bo‘lish uchun kurashdir. Raqobatning kuchi doimo ortib boradi. Qayerda raqobat munosib o‘rin egallasa, shu yerda ishlab chiqarish tez rivojlanadi va jamiyat a’zolarining turmush darajasi yuqori bo‘ladi.

Bozor mexanizmlarida raqobat siyosati iqtisodiyotning sog‘lom va barqaror rivojlanishiga asos bo‘lib xizmat qiladi. Raqobat bo‘lmasa, bozor to‘g‘ri ishlamaydi, monopoliyalar paydo bo‘ladi, narxlar oshadi, innovatsiyalar sekinlashadi va iste’molchilar zarar ko‘radi. Raqobat siyosati esa aynan mana shu xavflarning oldini oladi. U adolatli, samarali va ochiq bozor tizimini shakllantiradi, korxonalarni faollikka undaydi, iste’molchilar manfaatlarini himoya qiladi hamda iqtisodiy o‘sishni qo‘llab-quvvatlaydi. Bozor iqtisodiyotining raqobatsiz faoliyat ko‘rsatishi mumkin emas, raqobat siyosati esa uning yuragi hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Tojiboyeva D. Iqtisodiyot nazariyasi: darslik. — Toshkent: O‘qituvchi, 2002. — 312 b.
2. O‘lmasov A., Vahobov A. Iqtisodiyot nazariyasi: darslik. — Toshkent: Iqtisod–Moliya, 2014. — 480 b.
3. Qodirov A. Iqtisodiyot nazariyasi: o‘quv qo‘llanma. — Toshkent, 2010. — 290 b.
4. Karimkulov K.M., Jabborkhonova N.A. Classification of vitamin and mineral complexes according to the commodity nomenclature of foreign economic activities of the Republic of Uzbekistan // Евразийский журнал медицинских и естественных наук. — 2023. — Т. 3. — № 9. — С. 91–96.
5. Karimkulov K., Davlatov O. Main criteria for classification of multifunctional goods according to the product nomenclature of foreign economic activities // Modern Science and Research. — 2023. — Т. 2. — № 9. — С. 278–282.
6. Karimkulov K., Jabborkhonova N. Determination of vitamins in multivitamin complexes using high performance liquid chromatography // Current Approaches and New Research in Modern Sciences. — 2023. — Т. 2. — № 11. — С. 120–122.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir oʻgʻli

2025. № 10-maxsus son

© Materiallar koʻchirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna boʻlishingiz mumkin. Obuna boʻlgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga toʻlov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida joʻnatishingizni soʻraymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga joʻnatamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulugʻbek tumani
Kumushkon koʻchasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz

OPEN ACCESS
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL
Academic Resource Index ResearchBib
OpenAIRE
ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY
ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE
BASE
ROAD
Crossref
НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU

ISBN 978-9910-8407-4-6